

List izhaja vsak petek

in velja za navadne naročnike s poštino vred in v Gorici domu poslan: za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 s., za četrt leta 80 sold. — Kdor sam po-nj pošilja, plača 2 g. 50 s. Za ude kat.-pol. društva je naročnina določena v društv. pravilih. Posamezni listi se prodajajo po 6 sold. pri knjižarju Sohar-ju na Travniku.

GLAS

Naročnina in dopisi

naj se blagovoljno pošiljajo opravniku in sovredniku **Matiji Kravanja-I** v nunskih ulicah h števil 386. Vse pošiljatve maj se frankujejo. Rokopisi se ne vračajo. — Oznanila se sprejemajo. Plača se za navadno vrstico, če se naznanilo samo enkrat natisne, 8 sold., če dvakrat, 12 s. že trikrat, 15 s.; za kolek vsakrat 30 s.

„Glas“

bo začel šteti z novim letom 1873 II. tečaj; Prestop njegov v novo leto pa ni tako pomenljiv, kakor družih listov, nekaj za to ne, ker mu je obstoj po že naprej vplačanih doneskih častite duhovščine in družih naročnikov zagotovljen, nekaj za to ne, ker je še le pol leta prestal. Da, prestal! Kdo se ne spominja hrupa o njegovem snovanju preteklega junija? Smo li bili mož beseda gledé tega, kar smo ta krat trdili, da bo „Glas“ le edino to, kar je do sedaj res bil? da ne bo napadal nikogar? Veseli nas, da smemo čez 6 mesecev konstatovati, da so vsi raznoteri predsodki o našem listu zginili, da so naši obrekovalci omolkli, in da se razmere na Goriškem, ako se ne motimo, v nam ugodnem zmislu spreminjajo. — Našim p. n. podpornikom in čitateljem naj še povemo, da pomanjkljivosti lista mi bolje poznamo in globokeje čutimo, ko oni. Eden glavnih vzrokov nepopolnosti je to, da je list premajhen — in za zdaj ne more drugače biti — in le uredništvo ve, v kako zadrego skor vsakrat zarad tega prihaja — zadrego, katero neke tehnične (tiskarnične) okoliščine še povečavajo. Daje treba pomisliti, da je „Gl.“ lokalni list — tednik —, ki ne more in ne sme (ako noče smešen postati) meriti se dnevniki in z listi večje oblike. „Vodne“ razprave o visoki politiki morajo biti le izjeme v našem listu, da se v tem prašanju naše stališče zatrdi. Sicer se vije rdeča nit naše politike skozi vsak „ogled“. Tu kaže pazljivemu in vaje nemu bralcu pot ne le to, kar se pripoveduje, temuč tudi to, da in kako se pripoveduje. V lokalni tednik gredo le bolj deželne zadeve vsakovrstne, cerkvene, duhovske, šolske, občinske itd. Toliko v porazumeenje seosebno z čč. gg. dopisniki in sodelalci našimi, ktere, v tem, ko se jim prisrčno zahvalujemo, ob enem prosimo, naj bi se držali česla fortiter in re, suaviter in modo, vedoč, da je „Gl.“ posebno tudi organ duhovščine in da se more vestno ogibati vsega, kar bi utegnil kdo le smatrati za surovost ali trivialnost. Torej določno, a dostojno!

In tako priporočamo „Gl.“ še za v prihodnje blagovoljnosti vseh njih, ki so pripomogli, da se je osnoval; rabimo pa tudi druge, in seosebno čitalnice k naročevanju. Cena je razkazana na čelu; naročnina se prejema vsak čas. Nar bolje in lažje je pošiljati denar po poštinih nakaznicah (Postanweisungen).

Srečno novo leto!

Naše misli in želje

konec I. 1872.

Zopet zboruje na Dunaji pred vrati, ki jih imenujejo po Škotih, — državni zbor. Ali, recimo odkritosrečno, zbor ta državni je zbor ustavoverskih, več ali manj prusoljubih liberalcev, kateri so si za svoje sedanje zborovanje postavili glavno nalogo, Avstrijo osrečiti s neposrednjimi volitvami, ter z njimi po eni strani pokopati in uničiti neovrgljivo pravo, na državnih pogodbah slonečo autonomijo avstrijskih kronovin i kraljestev, po drugi pa brzkone proti katoličanstvu napeti one strune, katerimi Bismarck, njihov vzor i pokrovitelj, kaj umetno igra.

Nekako milo i tužno nam je vedno pri sreči, ko besedo „državni zbor“ izgovarjamo ali pišemo; nehoté se rodé v nas

žalostni čuti i vzbujajo čudne misli, ko si predstavljamo zgodovino, dejanje i sklepe tega zlopovestnega zbora.

Iz Nemčije pritirani Beust, ki je kot saksonski minister gotovo študiral avstrijsko politiko, pa Saksonsko pahnil na milost i nemilost Prusom v roke, kot avstrijski minister se bolj pečal s Turčijo i „turškimi srečkami“, zraven pa Avstrijo zapletel v zanjke i pripeljal k skoraj neizogibljivemu propadu. — ta Beust, pravimo, je pravi oče sedanjega državnega zbora, on je spodrinil z vsemi močmi, še tako ostudnimi sredstvi, z zvijačami, s hujskanjem i podpihovanjem Belkredi-a, ki si je štel v sveto dolžnost, mir napraviti med avstrijskimi narodi; on je zavrtno napadel vedne živo zgodovinsko pravo avstrijskih kraljestev i kronovin, razdvojil in oslabil prej mogočno Avstrijo i takraj Litave nemškemu elementu, ali, recimo bolje, nemškemu liberalizmu vsaj začasno podaril gospostvo nad drugimi narodi, katero hočejo njega vredni nasledniki le utrditi in v stalno spremeniti i tem bolj i bolj Avstrijo pripravno storiti za prusko nenasitljivo žrelo, kar pa zamorejo le s tako ustrojenim državnim zborom doseči.

Ravno i lepo so si prej pot pripravljali z mnogoverstnimi postavami. Osnovali so si državljanske osnovne postave in izrazili v njih svoje želje in težnje, ter si prisvojili nadvlado nad nasprotnimi strankami; vpletli so, da bi se jim vsaj takrat ne bila očitala prevelika, preočitna pristranost i prekričee kriivoljubje, med one postave tu pa tam kak nedolžen i pravičen §, ali kaj pomagajo vse še tako hvalevredne postave le na papirji, ako se ne izvršujejo, ako je njih osnovevalci samovoljno prezirajo i jim z dejanji v obraz bijejo? Kedo n. pr. ne pozna onega glasovitega §. 19 o enakopravnosti vseh jezikov v javnem življenju, po šolah in uradnih? Osrečili so nas s posilno volilno postavo, dali nam medverske postave, šolske i brez števila drugih, s katerimi hočejo svojo nadvlado utrditi i katoličanstvu dati zadnji udarec. Ali, kot krono hočejo postaviti vsemu svojemu dosedanjemu delovanju i neštevilnim postavam, s katerimi se hočejo, kakor je nek poslanec primerno opazil, sami zadušiti, postavo o neposrednjih volitvah. Skušnja je tudi njih britko učila, da bi splavalo njihovo gospodarstvo prej ali poslej po vodi i da bi oni sami zginili z dnevnega reda, ko bi morda le kedaj hoteli izstopiti iz svojega pasivnega upora proti njim naj bolj zagrizneni Čehi i meriti z njimi svoje moči s pomočjo drugih narodov. Da bi tedaj takim mogočim nepreličnostim za zmirom v okom prišli, omislili so si neposrednje volitve, da bi z njimi uničili vsako individualnost i samostojnost posameznih dežel, osnovali volilni red le v svoj prid i svoje gospodarstvo utrdili na veke.

Naravno je bilo i je, da si zagovorniki zgodovinskega prava ne oskrunijo rok s tem, da bi ga sami pomagali zavrtno umoriti, da se v bran postavijo takemu početju neustrašljivi branitelji naravnih narodnih pravic.

To so naši severni bratje Čehi koj s početka spoznali, se vsemu delovanju odtegnili zvesti svojemu federalnemu praporu, ter smejo z nekim posebnim ponosom vso odgovornost vreči na one, ki tirajo Avstrijo — Bog daj da ne — poginu nasproti. Ali tem bolj nas veseli, da se je vsa državnopravna stranka sedaj, že v skrajnem času Čehom pridružila i hoče z njimi za svoj obstanek ali neobstanek biti zadnji, odločivni boj. Presrečno pozdravljamo posebno Vaše postopanje, narodni poslanci kranjskega deželnega zbora, na Vas je gledala proti koncu Vašega letošnjega zborovanja z velikim zaupanjem vsa

Slovenija — i nada ni je goljufala. Res ločijo deželne meje Slovence drugih kronovin od Vas, ali v duhu nismo ločeni, saj nas oklepa ona duševna zveza, ki ne pozna deželnih mej; Vi ste naše srce, iz katerega se mora pretakati kri v posamezne ude. Z Vašim delom družimo tudi mi goreče želje, da bi nas Vaš letošnji določni korak na korist državnopravne stranke kmalu pripeljal do zaželenega uresničenja narodnih pravic i z njimi neobhodno potrebne skupine, do - Slovenije.

Dopisi.

Iz Gorice. (Konec) A taki možiceljni rasejo, kakor gobe o dežvi. Nemška kultura razpošilja blagodušno po več taci predikantov, da se vspešneje razsipajo njeni blagodejni žarki! Zdi se, kakor bi se pruskim grabežljivim krempljem mudilo! Gospodje so zelo delavni, da iztrebijo oni srednjo - veški obskurantizem, mračnjaštvo, in da postavijo na njegovo mesto nemško „laterno“. Kako je mogoče verjeti takim „privandranim“ učenjakom, katerih znanost in sploh duševna zaloga je takó revna, kakor večkrat njih zunanje obnašanje! Tak suplent, kateri postane koj v posmeh svojim poslušalcem, pravi „konfusionsrath“, — da nima vedno pred sabo bukvic, kakor elementarni paglavec, — tak si upa z nekakim maščevalnim ponosom retorično (!) obdelovati Konstantina, Karola Velikega, Ludovika pobožnega in nota bene — Gregorja VII., in sploh vse v koš devati, kar se o njih pripoveduje. Kam pa meri to? — Zoper sv. katoliško cerkev!

Drugemu nemškemu patronu so Slovenci trn v peti. Zdrobil bi jih na kosce, da bi le mogel, pa revček ne more; zarad tega išče priložnosti, da bi se malo izpihal. Memogrede naj omenim, da je sfrčal tudi on enkrat v sfero svojih kolegov, a menda le slučajno; obžaloval je namreč, da je „bigotni“ Ferdinand Jezuite spravil v deželo v veliko škodo avstrijskih ljudstev, ktera bi bila srečnejša pod okriljem protestantizma! Monstrum njegovega doktorstva pa je še le te dni izlazil na dan. Večkrat uže je pomiloval slovenske dijake, da so Slovenci! In da bi jim cepil mrzenje in sovraštvo do naroda, blagovolil je g. doktor *) dijakom v obraz svoje misli povedati gledé njih narodnosti, in skušal jim oči odpreti, da bi spoznali sramoto svojega rodú! Pravil je, da Slovenci in Slovani sploh nimajo narodne noše; splazil se je potem mož malo više, in rekel, da velika večina našega naroda ne zna ni brati ni pisati, in da sploh slovenskega jezika nikdo ne ume! „Wer versteht den heutzutage slovenisch?“ Tako je vprašal mož. Lahko mu odgovorim: Vi, gospod, uže ne. akoravno imate doktorsko firmo — firmo Vaše neotesanosti! In, da je mož svoje trditve nekako nezmotljivo pribil, je izrekel, da so Slovenci „bastardi“!! Pozneje je to tolmačil v tem pomenu, da slovenski narod ni izviren, samostojen, ampak, da je mešanica drugih narodov; da nimamo Slovenci nič izvirnega, kakor tudi Čehi ne itd.

Da bi take surovosti zavračal, — zdi se mi nečastno; čestitam gospodu za njegove nazore! A zabilježiti moram stvar, da sploh svet izve, kaj je „deutsche Bildung“ in kaka je „deutsche Erziehung“ tega doktorja!

Slednjič ne morem zamolčati neke otročje strahopetnosti nekterih dijakov ne brinečih se za naj svetejše svoje imetje. To nam bode pravi varuhi narodnih zakladov!!

Iz goriške okolice. Zopet so prazni stoli v našem deželnem parlamentu. Zasedanje je poteklo mirno brez vsega ravsa i kavsa, kar posebno znači letošnja sesija. Poslanci so si menda v prvo pogledali zaupljivo v oči i podali si prijateljsko roko *) v skupno delovanje v korist dežele, i, kakor se vidi, v skupno opozicijo, akoravno si niso upali vladi očitno v obraz izreči: „non placet“ glede stvari, katera namerava nenasiljivi nemški poželjivosti samostojnost raznih dežel v žrelo vreči, —

namreč gledé direktnih volitev. **) Mogóče, da je odvrčala gospode poslance od onega koraka posebna zadeva i potreba naše dežele (železnica?), katera se uže toliko časa prevdarja. Sicer pa nij ostala stvar nedotaknena, kakor je razvidno iz zbora, katerega je sklical grof Coronini. Kedor hoče videti i spoznati tukajšnjo misel, lahko vidi i spozna; oni pa, kateri se strastno terdovratnostjo pravi položaj resnici na krivo taji, tedaj kedor hoče biti slep, — tak — se ve — da ne vidi.

Naši očelje so se tedaj razšli — vsak k svojim opravkom.

Mene nikakor nij volja, podati občinstvu kritičen posnetek letošnje sesije; to naj stvorijo drugi, kateri stvari od bliže opazujejo. A nekaj bi vendar rad opomenil. Po moji misli je prva lastnost i prava sposobnost, katere treba vsakemu poslancu, da se iznebi popolnoma vsakoršnih predsodkov i vsacega morda privatnega merzenja, da ne spravlja reči na dan, katere jasno pričajo o precejšnji skrivni zalogi nevednosti izvirajoči iz tega, ker se dotičnik nij celo nič, ali prav slabo o predmetu dal podučiti.

Kakor znano, je g. poslanec Dottori v X. seji o priložnosti, ko se je pretresovala prošnja Werdenberškega semenišča, da bi se oprostil zalog Werdenberških stipendijev oskerbništvenih stroškov (v znesku 185 gl.), nasvetoval, da naj se deželni odbor za to poteza, da bodo dobivali italijanski dijaki blizo toliko Werdenberških stipendijev, kolikor slovenski. Prošnja za odpustek oskrb. stroškov (5%) je zavrnjena. Jasno je dovolj, da je moral biti g. poslanec D. tega preverjenja, da se italijanskim dijakom krivica godi, da se oni pri podelitvi stipendijev prezirajo, i da se vedno prednost daje slovenskim dijakom, ker sicer bi bil njegov predlog absurden. A ono preverjenje je čisto napačno, ker ne stoji na resnični podlagi; g. poslanec se nij potrudil, da bi razmere poizvedel. Res je sicer, da so v omenjenem zavodu italijanski dijaki v veliki manjšini, a tega nij nredo drugi kriv, nego dejanske razmere i faktum, da se italijanski dijaki zelo redko oglašajo za sprejem v zavod. Predstojništvo pa ne more italijanskih dijakov po zraku loviti. I dobro vemo, da nij g. poslanec sam izkusil, da bi bilo res tako, kakor misli; saj je bil uslišan, ko je posredoval za nekega italijanskega dijaka, nij dolgo tega i ravno pri nekem italijanskem dijaku se je namerilo, da je bil sprejet, akoravno so bile pri njem take ovire, da bi bile sprejem lahko zabranile.

Sicer pa, ako bi se res, kakor g. poslanec misli, italijanskim dijakom krivica godila, bil bi ta izraz popolnoma neopravičen. Saj vsak dobronik deli dobrote po svoji volji, komur hoče; to velja i o Njih ekscelenciji prevz. knezo-nadvladiki i o visokorodni gospej grofinji, naslednici Werd. ustanovnikov; merodajna stvar namreč v ti zadevi je edino ustanovni list, v katerem nij nobenih posebnih določil gledé podeljenja stipendijev. ***)

Torej le predsodki, i nevednost o razmerah so g. poslancu oni predlog narekovali; mogoče pa, da tiči pri tem tudi kako merzenje do zavoda; no, to nij nič posebnega, to se je godilo i drugde. Lansko leto n. pr. je neka ponosna učiteljska postava nekoč izreči blagovolila očetu nekega vzrejenca, da ga ravno zarad tega z dvema dvojicama honorira (sicer bi mu le i zasolil), ker je v malem semenišči, da bo tako prisiljen, iz zavoda iztopiti. Prepričani smo pa, da ne velja poslednje le o g. Dottoriju, ampak i o nekterih družih g. poslancih.

Večkrat smo uže premišljevali, kakošen mora biti oni vattel, s katerim se take in enake reči merijo i presojuje! Iznašli smo le, da mora biti na vsak način precej skrivnosten! Gg. poslanci so blagodušno, morda i iz gole dvorljivosti, gospejski zalog oprostili oskerbništvenih *večih* stroškov. A gospejski zalog (Stiftsdamenfond) — i zalog Werdenberških stipendijev, dame — i malo semenišče — — to se ne da vzporediti!!

„Ja Bauer.....“

Nek nekdanji malosemeniščan.

*) „Slov. Narod“ v listu od 14. t. m. ga je že imenoval. Ur.

*) Ne v prvo; ponovili so tacite konkordat l. 1869. Ur.

**) Saj tačas niso bile formalno znane. Ur.

***) Podajte nam, prosimo, enkrat statističnih dat. Ur.

Ogled.

Avstrija. Državni poslanci so na božičnih počitnicah, politika ministerska pa ne miruje. Ministri in njihovi privrženci so vsi zamišljeni v svoje *direktne volitve*. Ustavovercem gre zdaj za to, da bi ministerstvo svoj črtež tako spremenilo, da bi bila nemškim liberalcem v prevstrojeni zbornici večina zagotovljena. Zlasti je bode v oči preveliko — kakor se njim zdi — število poslancev iz kmečkih občin. Potle se pa tudi bojé, da bi zaradi prevelikih volitnih okrajev ne mogli oni volilcev v svojem zmislu tako lahko obdelovati in da ne bi torej liberalcev izpodrinil upliv duhovščine. Važno je to, da so direktne volitve namenjene tudi *Galiciji*. Minister Lasser se je o tej zadevi z nekaterimi poljskimi drž. poslanci pogovarjal in jih nagovarjal, naj bi direktne volitve sprejeli, a klub poljskih poslancev je sklenil, da se ne sme nihče izmed njega o tej stvari z ministri še pogojati ne. Tudi v Galiciji sploh in v vseh galiških časniki vlada zdaj ena sama misel: Ustavoverno državno nasilstvo (*Staatsstreich*) na vsak način ubraniti! — Kako pa *češka* državnoppravna opozicija? Zagnali so bili te dni ustavoverni listi hrup, da mislijo Čehi zapustiti dosedanje taktiko (*passivno opozicijo*) in priti v drž. zbor. In res je bilo v „Politik“-i in v organih mladočeskih — v „Narodnih listih“ in „Pokrok“-u nekaj čitati, kar diši nekako po tem, kar smo rekli, a dun. „Vaterl.“ trdi, da oni sestavki niso nič drugega, nego izraz pravične nejevolje in nevstrpljivosti, ker je česki narod že toliko krat gledé sprave in izpolnjenja svojih želj iznenaden. Pa tudi denimo, da bi res Mladočehi nameravali iti v Beč — pravi „Vaterl.“ — kako to praktčno narediti? Češki (*opozicijski*) poslanci so poslanstveno pravico zgubili, moral bi se tedaj pemski d. zbor zopet sklicati, da bi vnovič drž. poslance volil. Bi li pa tako sklicani zbor hotel ktereга Mladočeha na Dunaj poslati? Pa ko bi se razpisale volitve za silo v českih okrajih? „Vat.“ misli, da tudi v tem primerljeji ne bi predrli mladočeski kandidati. Če že ima opozicija taktiko spremeniti — sklepa „V.“ — mogoče bi bilo to še le po tem, ko postava zastran dir. volitev obveljá.

Zunanje države. Rim. Dne 23. t. m. so imeli sv. Oče papež konsistorij; nazočil je bilo 22. kardinalov. V ogovoru (*allokuciji*) tožijo sv. O. o preganjanji sv. cerkve v Italiji, na Nemškem in v Švajci. O tem več prihodnjč.

Nemčija. Bismark je odložil butaro predsedništva v domačem ministerstvu pruskem, ostane pa še na dalje minister za zunanjsstvo.

Domače novice.

(O Nj. ces. vis. nadvojv. Karolu Ludoviku) se marsikaj lepega pripoveduje. Naše čitatelje bo gotovo naj bolj zanimalo to, kar spričuje zgledno njihovo pobožnost. K tihi maši hodijo navadno v nadškofovo kapelo, prvi božični praznik pa, kakor tudi tisti dan prej, so bili z višim dvornim mojstrom, gr. Hornstein-om, v veliki cerkvi pri peti maši. — Eden priljubljenih jim krajev je tudi Kostanjevica, in sploh menda vsa tista mesta radi obiskujejo, koder so bili vajeni pred leti z ranjko soprugo nadv. Annunciato hoditi. — Otroka, ki sta zdaj tukaj, kličeta se Franc in Oton. — Danes ali jutre svetli nadvojvoda za nekaj časa Gorico zapusté, pa zopet pridejo.

(Umrla je 20. dec. o porodu Ema Mar. Ana grofinja Nugent), hči Henr. Ritter-ja pl. Záhony-a (stanujoča pri stari pošti) še le 25 let stara. Otrok je umrl nekaj ur pozneje. Dne 23. dec. ob 11. u. dop. je bil slovesni pogreb. (Rajnika je bila pobožna, blagodarna katoličanka). Vse, kar ima Gorica odličnega, udeležilo se je pogreba. Mrtvaški obred se je opravil v prvostolni cerkvi; truplo se je potem prepeljalo v grof Coronini - evo rodovinsko rako na Cingrofa (v predmestju), kjer ostane začasno, dokler se ne napravi raka na tukajšnjem pokopališču. — Omenili smo ta pogreb tudi za to, ker je v prvo k njega napravi pripomoglo novoustanovljeno pogrebno podvzetje, ki pa ni še moglo razviti vsega svojega velikolepja, ker ni še prav urejeno. Voz ni nespodoben, a obleka mrtvaškega osebja — po zgledu družih mest, po vojaški uniformi ponarejena — ni kaj primerna. Naj neprimerniša pa je mrtvaški križ, srebern in s podobo Odrešenikovo, — kar je nasprotno cerkveni zapovedi in šegi. Dasi radi pogrešamo tiste nedostojne gizde, s katero pogrebna podvzetja v družih, večih mestih (n. pr. v Trstu) krščanske pogrebe oskru-

njajo, priporočamo vendar tukajšnjim podvzetnikom — če že mora tudi Gorica v tem „napredovati“ — naj bi bolj, koza vse drugo, za red skrbeli, da ne bo v prihodnje taci zmešnjav, kakor pri sprevozu r. grofinje Nugent-ovke, pri katerem se ni vedelo, kdo so pogrebelci in kdo občinstvo.

(Novo imenovani učitelji na c. k. vadnici v Gorici) so: Za slov. razdelek: gg. Val. Kumar in Avgust Leban (učitelj ajdovski); za ital. razd.: gg. Gallo Ant. (zdaj na mestni šoli v Gorici) in Pasqualis Val. (zdaj voditelj v Gradišči.)

Razne vesti.

— *Kardinalov* je zdaj samo 45, med njimi 21 nad 70 let, 24 manj ko 70 let starih; 25 kard. naslovov je pa praznih. — Za časa Pija IX. jih je umerlo že 97, med živečimi pa ni več nobenega od njegovih prednikov izvoljenih.

— *V pomoč revni duhovščini*, posebej dušnim pastirjem, je daroval solnogradski knez in nadškof Maksimilijan 12.000 gld. v državnih zadolžnicah, da se ustanovi škofjsk zalog, iz ktereга se bode zajemala podpora in pomoč po določbah prevzvišenega daritelja.

— *Liberalci pa Judje pred Pilatom.* — V štajarskem deželnem zboru je 29. p. m. poslanec Karlon govoril v imenu konservativcev o šolskih zadevah. Ko reče, da vsa odgovornost za npravne in finančne posledke, ki bi jih utegnile imeti liberalne določbe o ljudskih šolah, na ono stranko pade, ki je ona določila stvariti, zakličejo levičnjaki: „In mi jo sprejmemo!“

Že je nad 1800 let, kar so tudi Judje pred Pilatom vpili: „Njegova kri naj pride nad nas in nad naše otroke!“ še dandanes nosijo znamenje prekletstva, ki so si je v svoji slepi strasti nakopali; kaj, ko bi Bog tudi te liberalce uslišal? — To je, da bi jih odgovornost zadela še le v oni uri, na katero jih zdaj zadušena vest noč in ne sme spomniti; posledke pa bomo nosili vrstniki in njih in naši otroci. Pa kder le strast govori, tam ne pomaga sklicevati se na vest in pravico; edino upanje je le molitev našega Gospoda: „Oče, odpusti jim, saj ne vedó, kaj delajo“; one pa, ki še nejsjo popolnoma iztrebili vere iz srca, utegne ti primer razvedriti; a kder gre za naj svetejšo reč, ne smejo se delati ovinki. — Žalibog da so v šolski zadevi tudi vsi slovenski poslanci razen Hermana, t. j. dr. Vošnjak, dr. Srnec in dr. Dominikus z liberalci glasovali!

Listek.

Našim puristom.

(Spis. Št. K.)

Kidajmo gnoj iz hlevov, pometajmo smeti, ki jih še dokaj imamo po hiši, da bo vse snažno in čedno. Čistimo drago slovenščino, da ne ostane v njej nič drugega, kakor samo čisto domače zernje. Rajniki France Prešerna je že leta 1831 pel:

Če hočeš kaj veljati v našem tropi,
Besed se ptujih boj, ko hud' ga vraga;
Ak to znaš, serčno koj na perste stopi.

Pa jojmene! kako malo so naši pisarji, pisavci, pisatelji, pisači in pisuni za ta modri Prešernov svet marali! Ni ga lista brez ptujk, ni knjige brez takega smradu! Hyala Bogu, da se je v teh naših dnevih nekdo iz nemarnega dremanja prebudil, ter se krepko poprijema gnojnih vil, da nam hlev en malo počisti. Se vé da, nekajni duhovni so bili nekaj lahoni, nekaj nemškutarji, in so naj več krivi, da imamo tako spakedran jezik. Treba je tedaj, da po cerkvi čistiti začn-jamo.

Kdo bo neki več tako neslovenski molil, kakor do zdaj: „Češčena Marija, gnade polna, gospod je s teboj; žegnana si med ženami, in žegnan je sad tvojega telesa?“ Milosti želimo, ne pa gnade. Žegna se pa sam hudimer boji, kaj ne bi se ga bal pošten naprednjaški Slovenec? Saj žegni, in vsako žegnanje je starina, ki ni več za naše olikane čase.

Le takó naprej! kar ni čisto naše, proč ž njim! Turn

smo že odpravili, in zvonik, pa stolp na mesto postavili. Zdaj se moramo cerkve (*xvpxij*) lotiti, ker je tudi ona ptujka; saj je znano, da bodo vsi svobodnjaki z nami, ker že zdavno za cerkev ne marajo. Ko cerkev odpravimo, sakristija sama po sebi odpade, mežnarjev tudi več treba ne bo; altarj, monštrance, ciborji, hostije, kelhi in kar je še več take stare šare, vse bo nehalo; pa tudi kapel, kapelic, kaplanov, vikarjev, fajmoštrov z vsimi svojimi farovži, dehtov, dehtij in far, še celo korarjev, pa škofov, z njihovimi kurendami, kancelijami, kancelirji in protokoli; potem patrijarhov, kardinalov, in še celo papežev več ne bo. Oj takrat bode za svobodnjake zlata era! Da z vsim tem odpasti morajo tudi vsi žeminarji z žemnaristi, in pa alumnati s svojimi alumnatarji, razume se samo o sebi.

Za katekizme tudi nič ne maramo, ne za prižnice, pridige in pridigarje; ko te odpravimo, bo marsikteri vesel, ker vidimo, da se tu pa tam iz božje veže ven zmuza, kadar ima pridiga začeti. Za grevengo ljudje že zdavno malo marajo, birma, in birmanje ni stvar za čistega slovenca. Pa tudi litanije, potem binkošti in vahti odstranimo, ker že take ptuje besede purista strašijo.

Od posta nočem govoriti, nemci so nam post vrinili; pa mi maramo raje za pust in pustne veselice tudi o postnem času. Concluseum est: Post naj se gre kadit, in pust mora ostati.

Ravno tako hočemo posloviti vse klošre, menihe in nune, ki se ne prilagajo več sedajnim časom. Še celo sakramente hočemo zanemariti, marternike in martre smo že tako z mučenci in z mukami zamenili. Božje martre se vidijo le še po hišah ubozih ljudi, in s časom, ko tudi oni en malo naprej stopijo, odpravijo se tudi izmed njih. Roženkranc je bil nek-daj lutranom in sploh nekatoličanom zopern; v naših dneh že tudi marsikteri slovenec za roženkranc ne mara; drugi, bolj zmérni, prekerstujejo ga v rožnivenec; toda kdo ne vé, da

roža, in tedaj prilog rožni ni slovenska beseda? Treba tedaj ali čisto slovensko besedo zanj iztuhtati, ali pa celo stvar kot starino proč vreči.

Kakor vidite, tako s kidanjem napred je v kratkem ochedimo ljubo slovensčino teh in veliko drugih enakih smeti. Tu se ne bodo več slišale barbarske besede orgle, organist, štacijoni, misijoni in misijonarji, procesija, šentjanž in šentjanževica, štandrež itd. itd.

Pa kaj pravim? tudi šole hočemo popolnoma odpraviti, z vsimi starimi in novimi šolmaštri, univerzitate, akademije, gimnazije in realke, vse morajo se odpraviti, z vso trumo profesorjev in suplentov, pa tudi vsi dohtarji niso več za nobeno rabo. Čist slovenec si ne bo več jezika trudil z izgovarjanjem takih ptujk. Študentje morajo potem tudi odstopiti, in študiranja ne bo več. Zdi se, da so naši kmetje to stvar že ovohali, ker vidimo, da se branijo svoje sinove v mesto pošiljati; gimnazije postajajo vsako leto bolj prazne, kaj pa še le žeminarji! — Plajbos, tinta, še celó bukve se ugibajo že novi zlati eri. Da bi matura se odpravila, med osmošolci eden ali drugi želi.

Pa ko smo cerkev in šolo otrebili, ostaja še mnogo dela. Odpraviti je treba tudi ves dac z dacarji vred; na mesto butege ali botege in botegarjev smo že zdavno štacune in štačunarje *) postavili. Kar je pa naj huje, in bo naj teže šlo, je to, da moramo oddati tudi ves denar, z denarničarji in denarnicami vred, za kase in kasirje in njih kontrolore tako malo kdo več kaj mara; še celo bankovcev nam ni obderžati. Mošnje še ohranimo, ali bi pa žep in aržet še daleč obderžali, dvomim, ker nobena teh dveh besed nima pravega slovenskega obraza. Še celo žakelj odstranimo, in bisage; kraševcem pa vendar mavhe še pustimo. (Dalje).

*) Čisti slovenski besedi, kaj ne?

4

PODDUZNICA

Eskomptne Banke Štajarske

V G O R I C I

Eskomptuje menjice na vseh avstrijskih semnjiščih in vnanjih, in odstopa **nakaznice** za vsakošno semnjišče notranje in zunanje. —

Za vplačila v zlatu se dovoljujejo obresti po 4 % proti 30dnevni odpovedi.

Sprejemajo se **vplačila** kterega koli zneska od 10 gold. naprej po 5 % na tekoči račun (conto corrente); dajajo se za-nje knjižice, in vsak znesek **se šteje za kapital od dneva, ko je bil vplačan.**

Izdavajo se **blagajnične nakaznice** donšajoče po 4 % obresti brez odpovedi in po 5 % z odpovedjo 10 dni.

Dajajo se **denarne pomoči** na vrednostne reči.

Kupujejo in prodajajo se vrednostne reči vsake sorte in se **jemljejo** na račun koga tretjega proti temu, da se plača kaj malega kaveije.